

Vacker handstil – utan händer

»Beskrifning om en Man, som utan armar (*Brachia*) och händer, ben och fötter, upöfvat sig til mycken skicklighet i många Konster och Slögder.«

Sällan har väl någon fötts med sämre förutsättningar till ett drägligt liv – än Johan Schierlund. Med gott intellekt och kämpa- tag lyckades han ändå uppnå ett gott lever- ne.

I ett originaltryck från Kungliga Vetenskapsaka- demiens handlingar 1796 har akademiledamot och livmedikus Johan P Westring skildrat Johan Schier- lund och hans anmärkningsvärda »habilitering«.

Johan föddes 1753 med svåra fokomelier. Den högra armen blev aldrig mer än 14 tum (35,6 cm) lång och avslutades med armbågsled och en minimal rest av ulna. Radius hade en längd på 1 tum (2,54 cm) och slutade med en led med viss rörelseförmåga, inåt och uppåt. Avslutningen på armen täcktes av fin hud med mycket god känsel. Den vänstra armen bestod enbart av 11,5 tum (29,2 cm) lång överarm. Mellan de distala ändarna av armarna kunde Johan gripa med god kraft.

I höger lår fanns endast en femurrest, medan vänster lår avslutades med knäled och knäskål och 1 tum underben. Med bra »skotyng« på sina benstumpar kunde Johan så småningom förflytta sig »gående«.

Johan Schierlund växte upp med föräldrar och en äldre bror. Familjen levde i fattigdom på ett torp två mil från Norrköping. Genom församlingens försorg fick Johan »nåde-bröd«. Av dessa medel »användes något« till den äldre broderns utbildning.

Johan lärde sig läsa i hemmet, säkert mycket tack vare komminister Jacob Åstrand som försåg honom med böcker. Johan kunde redan från nio års ålder själv undervisa andra i läsning. Han ville också lära sig skriva och räkna. Efter två månaders självstudier i broderns skrivbok skrev Johan brev till denne, som gick i skolan i Söderköping. Brodern kom efter detta att aktivt undervisa sin yngre och handikap- pade broder.

Johan lärde sig dricka själv och äta utan hjälp av annan person. Han använde bestick. Johan kunde själv kamma sig. Däremot kunde han inte raka sig eller knäppa knappar.

Från att ha haft pennan mellan ändarna på arm- resterna började Johan använda en »skrivmaskin«, bestående av en rem med spänne och en ring för att

HAN GAV INTE UPP
Johan Schierlund gav inte upp, trots sitt svåra medfödda handikapp. Genom idoghet och hårt arbete lyckades han tillkämpa sig ett fullvärdigt liv.

Illustration: P Hörberg

hålla pennan på plats (se bilden). Med denna anordning kunde han också hålla pennkniv eller andra smärre verktyg, då han täljde trätavlor respektive sysslade med lagning – och på sikt tillverkning – av klockor. Detta gav Johan möjligheter att få smärre inkomster.

Johans handstil utvecklades och blev »stadgad och vacker« (se hans underskrift under bilden). 1769 fick han till uppgift att renskrivna domböcker, och han skrev snart 12 till 14 ark om dagen.

Försörjningen klarade Johan allt bättre sedan han lämnat hemmet och flyttat till Söderköping. Där hjälpte han folk med renskrivning och räken- skaper, undervisade barn i att läsa, skriva och räkna – och lagade klockor.

Johan gifte sig och fick i sitt äktenskap fyra väl- skapta barn.

År 1778 blev Johan Schierlund tingsskrivare. Han fick snart förtroende att själv som advokat driva rät- tegångar, vilket han framgångsrikt ska ha gjort in- för flera domstolar, men hans juridiska verksamhet upphörde efter ett antal år. En förklaring till detta lämnas i uppsatsen: »Av naturen hastig och het har han någon gång förgått sig, och blivit för all tid frän- dömd friheten att utföra rättegångar. Snillet är icke alltid behagligt – mindre alltid lyckligt.« Så slutar beskrivningen av ett, trots allt, imponerande fall av »habilitering« på 1700-talet.

Jan Lagergren

docent, f d överläkare, barnkliniken i Lund